

اخلاق راه خوشبختی

نویسندگان

سیده زهرا موسوی

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بونین زهرا)

اصغر نیکومنش

(مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران)

سرشناسه موسوی، سیده زهرا
عنوان و نام پدیدآور اخلاق راه خوشبختی/ نویسندگان سیده زهرا موسوی، اصغر نیکومنش
مشخصات نشر قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری ۲۰۳ص.
شابک ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۱-۹۰۷-۴
وضعیت فهرست نویسی فیبا
یادداشت چاپ قبلی: سایه گستر، ۱۳۹۰.
یادداشت کتابنامه: ص ۲۰۲-۲۰۱.
موضوع اخلاق
موضوع اخلاق اسلامی
شناسه افزوده نیکومنش، اصغر
شناسه افزوده نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف
رده بندی کنگره ۱۳۹۴ الف ۸۰۸/م ۱۰۱۲/ب
رده بندی دیویی ۱۷۰
شماره کتابشناسی ملی ۳۹۷۰۲۸۵

ہر اکڑ پختہ:

info@ketabroom.ir

فهرست

مقدمه	۱۵
-------------	----

فصل اول : کلیات

تعریف اخلاق	۱۹
علم اخلاق	۲۱
تفاوت انسان با حیوان	۲۲
راه کسب کمالات و سعادت	۲۳
رشد در سایه اخلاق حسنه	۲۴
انسان با اخلاق الهی به خدا می رسد	۲۵
ارتباط اخلاق با آخرت	۲۶
اخلاق کاربردی	۲۸
اخلاق عمومی و اختصاصی	۲۹
نسبی گرایی اخلاقی	۲۹
دلایل نسبی گرایان	۲۹

پیامدهای نسبی بودن اخلاق	۳۱
مطلق گرایی اخلاقی	۳۱
دلایل مطلق گرایان	۳۲
مکاتب اخلاقی	۳۲
۱. مکتب اخلاقی فایده گرایی	۳۳
۲. مکتب اخلاقی لذت گرایی	۳۴
۳. مکتب اخلاقی قراردادگرایی	۳۵
۴. مکتب اخلاقی احساس گرایی	۳۷
۵. نظریه اخلاقی اسلام	۳۸
پرسش	۴۰
برای پژوهش	۴۰
برای مطالعه بیشتر	۴۰

فصل دوم: اخلاق فردی

اخلاق فردی	۴۳
نفس	۴۳
خودشناسی	۴۴
ساختن شخصیت و هویت مثبت	۴۶
فضائل و رذائل اخلاقی	۴۸
بندگی	۵۰

اعتماد به نفس و تقویت آن.....	۵۲
شیطان و اثراتش بر اخلاق.....	۵۳
پرسش.....	۵۶
برای پژوهش.....	۵۶
برای مطالعه بیشتر.....	۵۶

فصل سوم : اخلاق دانشجویی

اخلاق دانشجویی یعنی چه؟.....	۵۹
نظر اسلام درباره جوینده علم.....	۵۹
معیار دانشجویی.....	۶۱
فرهنگ دانشجویی.....	۶۲
دانشجوی موفق.....	۶۴
دانشجو چگونه نقد می کند؟.....	۶۶
ضرورت و آثار نقد.....	۶۷
شرایط نقد.....	۶۷
دانشجو اهل تحقیق است.....	۶۸
اهمیت تحقیق.....	۶۸
تحقیق ارزشمند.....	۶۹
دانشجو چگونه بحث و گفتگو می کند.....	۷۰
پرسش.....	۷۲
برای پژوهش.....	۷۲

۷۲..... برای مطالعه بیشتر

فصل چهارم: اخلاق خانواده

- ۷۷..... اخلاق خانواده
- ۷۸..... ویژگی های خانواده خوب و ایده آل
- ۷۸..... ۱- اعضای خانواده خوب با خالق مهربان ارتباط خوبی دارند
- ۷۹..... ۲- اعضای خانواده خوب با هم ارتباط خوبی دارند
- ۸۰..... ۳- خانواده خوب در مقابل مشکلات زندگی مقاوم است
- ۸۱..... ۴- خانواده خوب صله رحم به جامی آورد
- ۸۲..... ۵- خانواده در تعلیم و تربیت الهی فرزندان می کوشد
- ۸۳..... تربیت چیست؟
- ۸۵..... تشکیل خانواده
- ۸۶..... همسر
- ۸۷..... همسر خوب کیست؟
- ۸۹..... خواستگاری و ازدواج
- ۹۳..... همسررداری
- ۹۵..... طلاق
- ۹۵..... ۱. علل طلاق
- ۹۷..... ۲. پیامدهای طلاق
- ۹۸..... نظریه های جنسی

۹۸.....	۱. نظریه تفریطی
۹۹.....	۲. نظریه افراطی
۱۰۳.....	۳. نظریه تعادل
۱۰۴.....	فضائل و رذائل در اخلاق جنسی
۱۰۴.....	۱. عفاف و پاکدامنی
۱۰۵.....	۲. غیرت
۱۰۶.....	۳. پوشش
۱۰۸.....	۴. خودداری از ارتباط با نامحرم
۱۱۲.....	پرسش
۱۱۲.....	برای پژوهش
۱۱۳.....	برای مطالعه بیشتر

فصل پنجم: اخلاق اجتماعی

۱۱۷.....	معاشرت و تعامل با جامعه
۱۱۸.....	الف) اصول معاشرت و تعامل با جامعه
۱۱۹.....	الف - ۱) مقابله با خوبی ها و بدی های دیگران
۱۲۱.....	الف - ۲) خوش بینی، خوش رویی، خوش خلقی
۱۲۲.....	الف - ۳) خیرخواهی و رعایت حق الناس
۱۲۳.....	الف - ۴) پرهیز از گناه

- ج-۵) توان شناسی ۱۸۱
- ج-۶) مصلحت جویی ۱۸۱
- د) انتخاب مسئولین ۱۸۲
- چه کسانی باید انتخاب شوند ۱۸۲
۱. تقوا ۱۸۳
۲. تجویب و تخصص و توانایی ۱۸۴
۳. حسن سابقه ۱۸۴
۴. اصالت خانوادگی ۱۸۵
- چه کسانی نباید انتخاب شوند ۱۸۵
- آزادی ۱۸۷
۱. آزادی یعنی چه؟ ۱۸۷
۲. آیا آزادی می تواند مطلق باشد؟ ۱۸۷
۳. آیا آزادی هدف است یا وسیله؟ ۱۸۸
۴. آزادی از کجا ریشه می گیرد؟ ۱۸۹
۵. آیا آزادی حد و مرزی هم دارد؟ ۱۹۰
۶. چه کسی و تا کجا محدوده آزادی را تعیین می کند؟ ۱۹۰
۷. پیامدهای سوء استفاده از آزادی چیست؟ ۱۹۲
۸. کدام جامعه، جامعه آزاد است؟ ۱۹۲
۹. نقش رسانه ها در عالم سیاست ۱۹۳
۱۰. با مسائل روز جامعه چگونه برخورد کنیم؟ ۱۹۵
- پرسش ۱۹۸

فهرست □ ۱۳

۱۹۸	 برای پژوهش
۱۹۹	 برای مطالعه بیشتر
۲۰۱	 منابع

www.ketab.ir

مقدمه

سپاس خدایی را که خلقت انسان را نیکو کرد، او را با رنگ فطرت ایمان آفرید، به او معارف و بیان آموخت، نعمت احسان و تفضلش را بر او ارزانی داشت، او را به کسب فضایل ارشاد کرد، از ارتکاب رذایل بر حذر داشت، سعی در نیکو کردن اخلاق را بر او واجب نمود، او را با ترس از عذاب به تهذیب اخلاق تشویق کرد، با رفع مشکلات، تسهیل سختی‌ها، توفیق خویش طی این مسیر را بر او آسان نمود و درود بر نبی اکرم (ص) که در قرآن حکیم چنین توصیف شده که (تو به خلقی بس بزرگ آراسته‌ای) و نزدیکی‌اش که خدای تعالی به دوستی آن‌ها تشویق کرده و اهل ذکر که خدا به پرسیدن از آن‌ها دستور داده و اولی الامر که به اطاعتشان امر نموده.

بدون تردید سازندگی درونی انسان و اصلاح و تهذیب نفس او در سعادت فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی او نقش به سزایی دارد. به طوری که اگر انسان تمامی علوم را تحصیل کند و کلیه نیروهای طبیعت را به تسخیر خویش در آورد اما از تسخیر درون و تسلط به نفس خود ناتوان باشد، از رسیدن به سعادت و نیل به کمال باز خواهد ماند. تمامی پیشرفتهای علمی و صنعتی در صورتی که همراه با اصلاح درون انسان نباشند، بسان کاخ‌های سر به فلک کشیده‌ای هستند که بر بالای کوه آتشفشان بنا گردیده‌اند از این رو تربیت روحی و اخلاقی انسان و در یک کلام « برنامه انسان سازی » برای هر جامعه‌ای امری به غایت جدی و حیاتی است.

احیای ارزش‌های اصیل اخلاقی و بازگشت به اصول فراموش شده اسلامی شرط لازم برای حاکمیت بخشیدن به اسلام در جامعه ماست زیرا برخلاف سیستم‌های حکومتی و نظامات اجتماعی دیگر که تنها از راه قانون به حاکمیت خود استقرار می‌بخشند، حکومت اسلامی بر دوش فرد فرد مسلمانان و بر دل‌های آکنده از نور ایمان و معرفت آنان تکیه می‌زند، به طوری که اگر مسلمانان خود را از اجرای دستورات فردی و اجتماعی اخلاقی اسلام معاف دارند و تنها حریم قانون را مرعی دارند، در این صورت باید از پیدائی جامعه‌ای که در همه شئون خود متأثر از اسلام بوده و به معنی واقعی اسلامی باشد، چشم فرو بست. اسلام به عنوان یک دین الهی راه و رسم کامل و جامعی برای زندگی انسان در جهات و ابعاد گوناگون است. اسلام تنها مشتی قوانین نیست، بلکه یک روش عملی برای زندگی فردی و اجتماعی، مادی و معنوی انسان است، به طوری که در تمامی زمینه‌ها الگوهای لازم را در اختیار او قرار می‌دهد. نظام زندگی اسلامی، نظامی کاملاً غنی و بی نیاز از غیر است. اما این نظام زمانی پیروان خود را به نتیجه مطلوب می‌رساند که جامعیت خود را حفظ کرده و متلذذ نشده باشد، یعنی

پیروی از آن پیروی کامل و همه جانبه باشد، زیرا تعالیم آسمانی از نظر ارتباط و پیوستگی متقابل، شبیه اعضاء بدن اند. به طوری که اگر بخشی از آن دچار آسیب شود، بخش‌های دیگر نیز دستخوش آسیب می‌گردد. این ارتباط عمیق و متقابل بین بخش‌های مختلف تعالیم اسلامی سبب می‌شود که هر یک قسمت از آن مورد بی‌توجهی قرار گیرد، قسمت‌های دیگر نیز دچار آفت شود و هدف کلی به خطر افتد.

بنابراین، زمانی جامعه مطلوب اسلام پا در عرصه وجود خواهد گذارد که نه تنها سیستم حکومتی، شیوه قضاء، نظام اقتصادی، مناسبات بین المللی و امثال آن الهام گرفته از تعالیم اسلامی باشد، بلکه اخلاق فردی و منش اجتماعی فرد فرد مسلمانان یا لاقفل اکثریت آنان منطبق بر تعالیم عالیه اسلامی باشد. بی‌توجهی به سازندگی اخلاقی و معنوی، در همان زمینه‌های یاد شده قبلی نیز اشکالات اساسی بوجود آورده و تلاش‌های مسئولان جامعه را تا حد زیادی مواجه با ناکامی می‌سازد. بنابراین جامعه اسلامی جامعه‌ای نیست که در آن تنها مسئولان حکومتی رهبران جامعه عامل به وظایف الهی و اسلامی خود باشند، بلکه جامعه ایست که هر مسلمانی با اعمال و رفتار و اخلاق خود سهمی در تکون آن برعهده دارد.

در این کتاب که با هدف کمک به سازندگی معنوی و اخلاقی جامعه مان تدوین شده است، در فصل اول به کلیاتی در مورد علم اخلاق پرداخته و در فصل دوم به اخلاق فردی در فصل سوم به اخلاق دانشجویی و در فصل چهارم به اخلاق خانواده و در آخر هم به بحث اخلاق اجتماعی می‌پردازیم. ناگفته خود پیداست که امر تربیت روحی و اخلاقی به این حد متوقف نمی‌شود، بلکه آنچه اینجا مطرح می‌شود مدخلی است برای آشنایی با این موضوع حیاتی، و دانشجویان عزیز برای کسب معلومات بیشتر در این زمینه باید با مطالعات بیشتری موضوع را پی‌گیری نمایند.

بدیهی است که در این مکتوب کاستی‌ها و نارسایی‌هایی وجود دارد، به ویژه که عواملی مانند بضاعت اندک نگارندگان گستردگی مباحث، تازه‌گی در برخی محورهای ساختاری و گستره عام مخاطبان، ضریب وجود این کاستی را مضاعف کرده است. بنابراین، از همه صاحب نظران ارجمند، اساتید گرانقدر و دانشجویان محترم که با انعکاس نقد و نظرهای خود بر مؤلفان منت خواهند نهاد، پیشاپیش با کمال خرسندی قدردانی نموده و خداوند مهربان را بر آغاز و انجام این کار سپاسگزاریم.

اصغر نیکومنش - سیده زهرا موسوی

تابستان ۱۳۹۴